

Lausuntopyyntö hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta

Aluehallitus 25.08.2025
7976/03.00.00/2025

Valmistelija toimialajohtaja Jussi Savola, puh. 040 330 5512, jussi.savola@omahame.fi

Selostus Valtionvarainministeriö on 16.6.2025 pyytänyt lausuntoa esityksestä hyvinvointialue- ja maakuntajakolain muuttamisesta. Uudistuksessa ehdotetaan, että nykyinen yhteinen sääntely puretaan ja korvataan kahdella erillisellä lailla: hyvinvointialuejakolailla ja maakuntajakolailla. Samalla tehdään muutoksia hyvinvointialuelakiin, erityisesti valtuustoryhmien tukemista ja luottamushenkilöiden palkkioita koskeviin säännöksiin. Esityksen tavoitteena on selkeyttää sääntelyä, parantaa hallinnon johdonmukaisuutta ja mahdollistaa aluejakojen tarkastelu niiden omista tehtävälähtökohdista käsin. Lisäksi hyvinvointialuelakiin esitetyillä muilla muutoksilla on tavoitteena tehostaa hyvinvointialueiden päätöksentekoa.

Maakuntajako määriteltäisiin jatkossa erillisin perustein, jotka liittyvät aluekehitykseen, hallinnon järjestämiseen ja suunnitteluun. Hyvinvointialue voisi muodostua yhdestä tai useammasta kokonaisesta maakunnasta, ja poikkeaminen maakuntajaosta olisi mahdollista vain erityisistä toiminnallisista syistä. Lisäksi esityksessä täsmennetään valtuustoryhmien tukemisen käyttötarkoituksia ja kokouspalkkioiden maksamisen edellytyksiä.

Esityksen keskeinen muutos on hyvinvointialuejaon ja maakuntajaon sääntelyn erottaminen. Hyvinvointialuejakoa ja maakuntajakoa, niiden perusteita tai hyvinvointialueen muuttamisen edellytyksiä ei esitetä muutettavaksi. Ehdotettu lainsäädäntömuutos on merkittävä. Hyvinvointialueen ja maakunnan tiiviistä kytkennästä luopuminen voi johtaa siihen, että kunnat alkavat käyttää aluevaihtoa keinona vaikuttaa hyvinvointialueen päätöksentekoon (esim. palveluverkko). Kuntien mahdollinen halu vaihtaa aluetta voi hyvinvointialueen näkökulmasta johtaa merkittäviin rahoitusmuutoksiin väestöpohjan pienentymisen seurauksena ja haitata hyvinvointialueiden talouden pitkäaikaista suunnittelua ja kehittämistä. Eriyttäminen voi lisäksi aiheuttaa haasteita alueellisen hallinnon yhteensopivuudessa erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa hyvinvointialueen ja maakunnan rajat eivät ole yhteneväiset. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi aluekehitykseen. Lähtökohtaisesti hyvinvointialueen vaihtamiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja tämän tulisi olla mahdollista vain perustellusta syystä. Lainsäädännössä tulisi olla selkeät reunaehdot ja pidäkkeet, jotka estävät hyvinvointialueen vaihtamisen ilman erityisen painavia syitä.

Muuten esityksen hyväksyminen esitetyssä muodossa vaikuttaisi hyvinvointialueen toimintaan erityisesti sen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien osalta. Hyvinvointialue ei voisi enää valittaa maakuntajaon muutoksista, vaikka niillä voisi olla välillisiä vaikutuksia esimerkiksi aluekehitykseen, viranomaisyhteistyöhön ja kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Tämä rajaus kaventaisi hyvinvointialueen roolia alueellisten rakenteiden kehittämisessä, ja edellyttää jatkossa huolellista vaikutusten arviointia muutosten valmistelussa.

Lausuntopyyntö on liitteenä. Lausunto pitää antaa 28.8.2025 mennessä.

Luonnos lausunnoksi on liitteenä.
(JS)

**Hyvinvointialuejohtajan
päättöesitys**

Aluehallitus päättää antaa valtiovarainministeriölle liitteenä olevan lausunnon.

Aluehallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta kokouksessa.

Päätös

Täytäntöönpano

Päätösote / Valtiovarainministeriö/lausuntopalvelu

Muutoksenhaku

Ei muutoksenhakuoikeutta